

"Sydäntä lämmittävä romaani."

NEW YORK TIMES

MERKILLISEN FIKSUJA OLENTOJA

Suomentanut
Kristiina Drews

WSOY

SHELBY
VAN PELT

SHELBY
VAN PELT

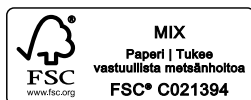
MERKILLISEN
FIKSUJA
OLENTOJA

SUOMENTANUT
KRISTIINA DREWS

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Suomentaja kiittää Koneen Säätiötä tuesta

Ensimmäinen painos

Lainauksen William Shakespearen näytelmästä *Hamlet* (s. 213, 220)
on suomentanut Matti Rossi.

Englanninkielinen alkuteos
Remarkably Bright Creatures
Copyright © 2022 by Shelby Van Pelt
Suomenkielinen laitos © Kristiina Drews ja WSOY 2026

ISBN 978-951-0-51723-9
Painettu EU:ssa

*Sisuksen kuvitukset: Magenta10 / Shutterstock (maalattu tausta);
MyMuhomorka / Shutterstock (korallikuvitus);
Nadya Dobrynina / Shutterstock (mustekalakuvitus).*

Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@wsoy.fi

Annalle

1299. päiväni vankeudessa

PIMEYS SOPII MINULLE.

Joka ilta odotan hetkeä, jona kattovalot naksahtavat sammuksiin ja jää vain ison altaan hohde. Ei täydellistä, mutta aika lähellä.

Melkein pimeää, niin kuin valtameren pohjassa. Asuin siellä, ennen kuin minut pyydystettiin ja vangittiin. En muista sitä enää, mutta aavistan silti kylmien avovesien kesyttömät merivirrat, niiden maun. Pimeys virtaa minulla veressä.

Kysytte kuka minä olen. Nimeni on Marcellus, mutta useimmat ihmisolennot eivät kutsu minua sillä nimellä. Useimmat sanovat »tuo kaveri». Esimerkiksi: *Katsokaa tuota kaveria – tuolla se on – lonkerot pilkistävät kiven takaa.*

Olen jättiläistursas. Niin sanotaan seinään kiinnitetyssä taulussa vankisellini vieressä.

Tiedän mitä te nyt mietitte. Kyllä, osaan lukea. Osaan paljon sellaista mitä ette arvaisikaan.

Taulussa kerrotaan muitakin tietoja: minun kokoni, ruokavalioni ja elinympäristöni – siis mikäli en olisi vankina täällä. Siinä mainitaan älyllinen kyvykkyyteni ja luontainen nokkeluuteni, joka jostain syystä tulee ihmisille yllätyksenä. *Turfaat ovat merkillisen fiksuja olentoja*, siinä lukee. Ihmisiä valistetaan kameleonttimaisesta muuntautumiskyvystäni ja heitä kehoitetaan terästämään katsettaan, sillä

on mahdollista että olen naamioitunut samanväriseksi kuin pohjahiekka.

Taulussa ei kerrota, että nimeni on Marcellus. Terry-niminen ihmisolento, se joka tätä akvaariota pyörittää, paljastaa joskus asian altaani viereen kerääntyneille katsojille. *Näettekö tuon kaverin tuolla? Hänen nimensä on Marcellus. Siinä vasta erikoinen tapaus.*

Erikoinen tapaus. Todellakin.

Nimen keksi Terryn pieni tytär. Kokonaisuudessaan se on Marcellus McKalmaris. Kyllä, aivan järkyttävä nimi. Se johdattelee monet ihmisolennot luulemaan että olen kalvari, mikä on törkeä loukkaus.

Kysytte kuinka minusta sitten tulisi puhua. Riippuu teistä. Ehkä tyydytte sanomaan »tuo kaveri tuolla», niin kuin kaikki muutkin. Toivon että ette, mutta en kannan siitä teille kaunaa. Tehän olette kuitenkin vain ihmisiä.

Nyt täytyy kertoa, että yhteinen aikamme voi jäädä lyhyeksi. Taulussa on vielä yksi tiedonmurunen: jättiläistursaan keskimääräinen elinikä. Neljä vuotta.

Minun elinikäni: neljä vuotta – 1460 päivää.

Minut tuotiin tänne nuorena. Ja täällä myös kuolen, tässä akvaariossa. Enimmillään ehtii vierähtää satakuusi-kymmentä päivää, kunnes tuomioni on täytetty.

DOLLARIN MUOTOINEN ARPI

Tova Sullivan valmistautuu taisteluun. Takataskusta pilkistää keltainen kumihansikas kuin kanarialinnun sulka, kun hän kumartuu arvioimaan vihollistaan.

Purukumia.

»Voi hyvät hyssykät.» Hän töykkii vaaleanpunervaa klönttiä mopin varrella. Pintaa kirjoavat lenkkarien likaiset painallukset.

Tova ei ole ikinä tajunnut mitä järkeä purukumissa on. Niin usein sitä tipahtaa ihmisiltä lattialle kuin huomaa-matta. Ehkä tämä purkanjauhaja on puhunut taukoamatta ja klöntti on vain pudonnut suusta sanatulvan pyörteissä.

Hän kumartuu raapimaan sotkua irti kynnellä, mutta se ei irtoa laatoituksesta. Ja kaikki vain siksi, ettei joku viitsinyt kävellä muutamaa metriä roskapöntölle. Kerran, kun Erik oli pieni, Tova yllätti hänet liimaamasta purukumia ravintolapöydän alapintaan. Sen jälkeen Tova ei ostanut pojalle purukumia – tosin se, mihin poika teinivuosina käytti viikkorahansa, oli äidin määräysvallan ulottumattomissa niin kuin moni muukin asia.

Nyt tarvitaan tehokkaita aseita. Ehkä viilaa. Siivous-kärryissä ei ole mitään, millä purukumin voisi saada irti lattiasta.

Tova nousee pystyyn, ja selässä naksahuttaa. Kun hän vaelttaa siivouskomerolle, ääni kaikuu vielä tyhjässä, kaa-

revassa käytävässä, joka kylpee totunnaisessa pehmeänisinessä valossa. Kukaan ei tietenkään syyttäisi häntä, vaikka hän vain huiskaisi mopillaan purukumia yli. Hän on seitsemänkymmentä, eikä häneltä odoteta syväpuhdistusta. Silti täytyy ainakin yrittää.

Sitä paitsi, onpahan jotain tekemistä.

TOVA ON SOWELL Bayn akvaarion vanhin työntekijä. Joka ilta hän luuttuaa lattiat, pyyhkii lasipinnat ja tyhjentää roskakorit. Joka toinen viikko hän saa taukokuoneen lokeroonsa palkkalaskelman. Neljätoista dollaria tunnilta, miinus verot ja vähennykset.

Laskelmat päättyvät avaamattomina vanhaan kenkälaatikkoon Tovan jääkaapin päälle. Palkkarahat kertyvät Sowell Bayn säästöpankin sivutilille, jota Tova ei juurikaan käytä.

Nyt hän marssii kohti siivouskomeroa määrätietoisin askelin, tarmolla, joka olisi vaikuttavaa millä tahansa mittapuulla mutta on kertakaikkisen hämmästyttävää, kun kyseessä on pienikokoinen vanha nainen, jolla on kumara selkä ja linnunluiset jäsenet. Sadepisaroina ropisee kattoikkunaan, taustalla viereisen vanhan lauttalaiturin valonheittimien kajastus. Hopeanväriset pisarat valuvat ruutua pitkin hohtavina nauhoina sumuisen taivaan alla. Kaikki sanovat, että kesäkuu on ollut kaamea. Tovaa harmaa sää ei haittaa, mutta olisi toki mukavaa jos sade lakkaisi sen verran, että hänen etupihansa ehtisi kuivua. Märällä säällä käsikäyttöinen ruohonleikkuri menee tukkoon.

Akvaario on kupolikattoinen, donitsin muotoinen rakennus, jossa iso allas on keskellä ja pienemmät reunoilla. Se ei ole erityisen iso eikä vaikuttava – ja sopii ehkä siksi hyvin Sowell Bayn kaupunkiin, joka sekään ei ole iso eikä vaikuttava. Siivouskomero sijaitsee täysin vastakkaisella puolella

ympyrän kehää siitä kohdasta, jossa Tova joutui tekemisiin purukumin kanssa. Hänen valkoiset lenkkarinsa vingahtelevat jo kertaalleen siivotulla lattiaosuudella ja jättävät ikäviä jälkiä kiiltävään laatoitukseen. Epäilemättä hän luutuu alueen vielä uudelleen.

Tova pysähtyy ohittaessaan pienen nurkkauksen, jossa on luonnollisen kokoinen kalifornianmerileijonaa esittävä veistos. Kymmenien vuosien aikana lapset ovat silittäneet hyljettä ja kiipeilleet sen päällä, niin että sen selässä ja kaljussa päässä on kiiltäväksi kuluneita kohtia, mutta ne vain tehostavat veistoksen todentuntuista vaikutelmaa. Tovalla on kotinsa takanreunuksella valokuva Erikistä ehkä yhden-toista tai kahdentoista vanhana, ja siinä poika hymyilee leveästi veistoksen selässä, toinen käsi korkealla ilmassa kuin valmiina heittämään lassoa. Merellinen cowboy.

Se valokuva onkin viimeisiä, joissa poika näyttää lapsen-omaiselta ja huolettomalta. Tova on koonnut Erikin valokuvat aikajärjestykseen: niistä voi hahmottaa pojan muodonmuutoksen hampaattomasta vauvasta komeaksi teiniksi, poseeraamassa nahkatakissaan isäänsä pidempänä. Tai kiinnittämässä kukkaa daaminsa pukuun ennen koulun juhlia. Seisomassa syvänsinisen Pugetinsalmen kalliorannalle kyhätyllä palkintokorokkeella, kädessä lukion purjehduskilpailun pokaali. Ohi mennessään Tova koskettaa hylkeen kylmää päätä ja hillitsee halunsa ryhtyä jälleen kerran miettimään, miltä Erik nyt näyttäisi.

Hän jatkaa matkaansa hämäävästä käytävästä eteenpäin, tuttua reittiä niin kuin aina. Isoaurinkoahvenien akvaarion edessä hän pysähtyy. »Iltaa, murut.»

Seuraavana ovat jättiläistaskuravut. »Hei, ihanaiset.»

»Miten menee?» hän kysyy teräväkuonosimpulta.

Rengasmerikissat eivät ole Tovan suosikkeja, mutta hän nyökkää niillekin tervehdykseksi. Ei pidä olla epäkohtelias

– vaikka otukset tuovatkin mieleen kaapelikanavan kauhu-
filmit, joita Tovan edesmennyt aviomies Will töllötti yökau-
det, kun sytostaattihoitojen aiheuttama pahoinvointi val-
votti häntä. Merikissoista kookkain lipuu esiin kivikko-
luolastaan suu supussa: sillä on lajille tyypillinen voimakas
alapurenta. Rosoiset hampaat työntyvät alaleuasta kuin
pienet neulat. Mutta toisaalta – ulkonäkö voi pettää, vai
kuinka? Tova hymyilee rengasmerikissalle, vaikka se ei voi-
kaan vastata hymyyn, ei vaikka tahtois, kun naama on
mikä on.

Seuraava näyttelyeläin on Tovan suosikki. Hän kumar-
tuu lähemmäs ja painaa kasvonsa melkein kiinni akvaar-
ion lasiseinään. »Heipä hei, herra siellä – mitäs tänään on
puuhailtu?»

Kestää hetken, ennen kuin hän huomaa oranssin häi-
vähdyksen kivenlohkareen takana. Otus antaa tahtomat-
taan vihjeen, niin kuin lasten piiloleikissä, kun pienen tytön
poninhäntä pistää vahingossa esiin sohvan takaa tai suk-
kaan verhottu jalka pilkistää sängyn alta.

»Ujostuttaako?» Tova astuu askelen taaksepäin ja jää
odottamaan. Jättiläistursas ei liiku. Tova näkee sielunsa sil-
min kuinka katsojat päiväsaikaan koputtavat rystysillään
lasiin ja kääntyvät sitten harmissaan pois, kun eivät näe
mitään. Nykyisin ihmisillä ei ole kärsivällisyyttä.

»En voi moittia. Siellä näyttää oikein kodikkaalta.»

Oranssinvärinen lonkero värähtää, mutta vartalo pysyy
piilossa.

PURUKUMI PUOLUSTAUTUU URHEASTI Tovan viilan
hyökkäystä vastaan, mutta lopulta se irtoaa lattiasta.

Tova heittää kovettuneen purkan roskapussiin, ja kuuluu
tydyttävä suhahdus, kun klöntti tipahtaa kahisevan pus-
sin pohjalle.

Sitten hän luuttuaa. Taas.

Märästä laatoituksesta uhoaa kirpeä sitruunalla terästyksen etikan tuoksu. Seos on huomattavasti tehokkaampaa kuin karmea liuos, jota täällä käytettiin kun Tova tuli taloon – se oli kirkkaanvihreää tököttiä ja kirveli sieraimissa. Tova oli protestoinut heti kättelyssä. Ensinnäkin liuos aiheutti huimausta, ja toiseksi siitä jäi epäsiistejä rantuja lattiaan. Ja kenties pahinta oli, että se haisi samalta kuin Willin sairaalahuone, kuin Willin sairaus – mutta sen puolen valituksesta Tova piti omana tietonaan.

Siivouskomeron hyllyillä oli pullokaupalla sitä vihreää tököttiä, mutta akvaarion johtaja Terry antoi lopulta periksi ja totesi, että Tova sai käyttää mitä aineita tahtoi, sillä ehdolla että toi ne itse mukanaan. Selvä se, Tova sanoi ja suostui. Joten nyt hän kantaa joka ilta kassissaan etikkapulloa ja sitruunaöljyä.

Sitten roskat. Hän tyhjentää roska-astiat sisääntuloaulasta ja käymälöiden ulkopuolelta ja päätyy taukokuoneeseen, jonka pöytätaaso täplittävät loputtomat ruuanmuruset. Oikeastaan Tovan ei tarvitsisi siivota täällä – ammattisiivoijat Ellandista hoitavat homman joka toinen viikko – mutta Tova pyyhkii silti ikivanhan kahvinkeitimen alustan ja tahraisen mikrouunin sisustan, joka tuoksu spagetilta. Tänäpäkin on isompaakin sotkua: lattialla viruu tyhjäksi syötyjä noutoruokapakkauksia. Peräti kolme.

»Voi elämä», hän noituu tyhjälle huoneelle. Ensin purukumi ja nyt tämä.

Hän kerää pahvirasiat lattialta ja heittää ne roskapönttöön, joka kumma kyllä on työnnetty monen metrin päähän tavallisesta paikastaan. Tyhjennettyään astian isoon jätesäkkiin hän siirtää sen takaisin oikealle paikalleen.

Roskapöntön vieressä on pieni ruokapöytä. Tova asettelee tuolit paremmin. Sitten hän huomaa sen.

Pöydän alla on jotakin.

Ruskehtavanoranssi möhkäle survoutuneena nurkkaan. Villapusero? Mackenzie, miellyttävä nuori nainen, joka hoi-taa lipunmyyntiä, jättää usein puseronsa tuolin selkämyk-selle. Tova polvistuu nostaakseen vaatekappaleen lattialta ja viedäkseen sen Mackenzien lokeroon. Silloin möhkäle liikahtaa.

Lonkero liikahtaa.

»Taivaan vallat!«

Lihaisan möykyn keskelle ilmestyy mustekalan silmä. Sen marmorikuulamainen pupilli laajenee ja kapenee sitten viiruksi, kun silmäluomi painuu alas. Paheksuvasti. Tova räpyttelee ja miettii, mahtavatko hänen omat silmänsä toi-mia kunnolla.

Kuinka jättiläistursas voi olla altaan ulkopuolella?

Lonkero liikahtaa taas. Otus on sotkeutunut sähköjohtoi-hin. Kuinka monet kerrat Tova on kironnut noita johtoja? Niiden takia on mahdotonta lakaista kunnolla.

»Sinä olet jumissa«, Tova kuiskaa, ja mustekala nostaa isoa, turpeaa päätään ja riuhtoo yhtä lonkeroaan. Sen ympä-rille on moneen kertaan kietoutunut ohut sähköjohto, sellai-nen jolla ladataan matkapuhelimia. Otus jatkaa rimpuiluaan, ja johto kiertyy entistä tiukempaan, niin että liha pullistelee silmukoiden välistä. Erikillä oli joskus samanlainen lelu, pila-puodista ostettu. Pieni lieriömäinen spiraali, jonka molempiin päihin piti työntää sormi ja yrittää vetää päitä erilleen. Mitä lujempaa veti, sen tiukemmin härveli pani vastaan.

Tova hivuttautuu lähemmäs. Mustekala reagoi läjäyt-tämällä yhden lonkeronsa lattiaan kuin sanoakseen: *Pysy kaukana*.

»Okei, okei«, Tova mutisee ja siirtyy pois pöydän alta.

Hän nousee seisomaan ja sytyttää kattovalot. Taukokuone tulvahtaa täyteen loisteputkien hehkua, ja Tova kumartuu

kömpiäkseen pöydän alle uudelleen, tällä kertaa hitaammin. Mutta sitten, niin kuin aina, hänen selkensä naksahtaa.

Ääni yllyttää mustekalan uuteen hyökkäykseen, ja se tyrkkää yhtä tuolia hälyttävän rajusti. Tuoli liukuu lattian poikki ja kimpoaa vastapäisestä seinästä.

Pöydän alta kiiluu otuksen uskomattoman kirkas silmä. Tova ryömii määrätietoisesti lähemmäs ja yrittää hilitä käsiensä tärinää. Kuinka monta kertaa hän on ohittanut jättiläistursaasta kertovan infotaulun? Hänen muistaakseen siinä ei sanota, että mustekalat olisivat vaaraksi ihmisille.

Nyt hän on vain vajaan puolen metrin päässä. Otus näyttää kutistuvan, ja sen väri on haalistunut. Onko mustekalalla hampaita?

»Rakas ystävä», Tova sanoo hiljaa. »Minä ojennan nyt käteni ja irrotan johdon.» Hän terästää katsettaan ja tajuaa heti, mikä johdoista on ongelman aiheuttaja. Se on aivan käden ulottuvilla.

Mustekalan silmä seuraa hänen jokaista liikettään.

»En tee sinulle pahaa.»

Yksi sen vapaista lonkeroista hakkaa lattiaan kuin kisan häntä.

Tova kiskaisee johdosta, ja mustekala kavahtaa taakseen. Tovakin kavahtaa. Hän odottaa, että otus luikertaisi seinän vierustaa pitkin ovelle, samaan suuntaan johon se on koko ajan pyrkinyt.

Sen sijaan se lipuukin lähemmäs.

Yksi sen lonkeroista lähestyy Tovaa kuin kellanruskea käärme. Hetkessä se on kietoutunut hänen käsivartensa ympärille, ja sitten se kiertää kyynärpäätä ja hauista kuin koristenauhat juhannussalkoa. Hän tuntee kuinka imukupit takertuvat ihoon. Hän yrittää vaistomaisesti riuhtaista kätensä irti, mutta mustekala kiristää otettaan niin,

että se tuntuu jo epämukavalta. Sen merkillinen silmä kuitenkin vilkkuu leikkisästi, niin kuin tuhmalla lapsella.

Tyhjät noutoruokapakkaukset. Väärään paikkaan joutunut roskapönttö. Nyt Tova tajuaa. Äkkiä mustekala irrottaa otteensa. Tova seuraa epäuskoisena kuinka se hivuttauu ulos taukokuoneesta käyttäen hyväkseen jokaisen kahdeksan lonkeronsa paksuinta kohtaa. Sen vaippa näyttää laahautuvan perässä, ja väri on entisestään kalvennut; otus liikkuu vaivalloisesti. Tova kiiruhtaa sen perään, mutta kun hän pääsee käytävään, mustekalaa ei näy missään.

Tova painaa käden kasvoilleen. Hän on menettämässä järkensä. Kyllä, juuri niin. Näinhän se alkaa, vai mitä? Mustekalahallusinaatioista?

Vuosia sitten hän seurasi äitivainajansa muistin haperutumista. Ensin oli satunnaisia unohduksia – tutut nimet ja päivämäärät kaikkosivat mielestä. Tova ei kuitenkaan unohda puhelinnumeroita eikä etsiskele ihmisten nimiä muistilokeroistaan. Hän katsoo käsivarttaan, jonka iho on täynnä pikkuruisia ympyröitä. Imukupin jälkiä.

Pää pyörällä hän tekee illan työt loppuun ja kiertää vielä viimeiseksi koko rakennuksen toivottaakseen hyvää yötä, niin kuin aina.

Hyvää yötä, aurinkoaahvenet, ankeriaat, merikissat, jättiläistaskuravut, simppu. Hyvää yötä, merivuokot, merihevoset, meritähdet.

Käytävän kaarteiden jälkeen hän jatkaa. *Hyvää yötä, tonnikalat ja kampelat ja keihäsrauskut. Hyvää yötä, meduusat ja merimakkarat. Hyvää yötä, hait, te ressukat.* Tova on aina säälinyt haikaloja, jotka uivat loputonta ympyrää altaassaan. Hän ymmärtää miltä tuntuu, kun täytyy liikkua lakkaamatta, jotta pystyisi hengittämään.

Ja kas, tuolla on mustekala, jälleen piilossa kivenlohka-reen takana. Sieltä pilkistää lonkeron kärki. Oranssi väri

on nyt hehkeämpi kuin taukokuoneessa, mutta otus on yhä tavallista kalpeampi. Sai ehkä opetuksen. Pysyisi aloillaan. Miten ihmeessä se on päässyt pois altaasta? Tova tähyilee väräjävään veteen ja tarkastelee altaan reunaa, mutta kaikki näyttää olevan kunnossa.

»Senkin tuhmeliini», hän sanoo ja pudistaa päätään. Hän jää vielä hetkeksi jättiläistursaan altaan eteen, ennen kuin poistuu tältä illalta.

TOVAN KELTAINEN, VIISTOPERÄINEN pikkuauto sirisee ja vilkuttaa sivuvaloja, kun hän painaa avaimen painiketta – piirre johon hän ei ole vielä tottunut. Hänen ystävänsä, joukko yhdessä lounastavia naisia jotka kutsuvat itseään hellästi nimellä Neulootikot, sai hänet vakuuttumaan, että hän tarvitsi uuden auton aloittaessaan työt akvaariossa. Heidän mukaansa oli turvallisuusriski ajaa iltaisin vanhalla kotterolla. He riivasivat Tovaa asialla viikkokausia.

Joskus on helpompaa vain antaa periksi.

Tova panee etikka- ja sitruunaöljypullot takakonttiin, niin kuin aina – sillä vaikka Terry on monet kerrat sanonut, että Tova voi kyllä säilyttää niitä siivouskomerossa, koskaan ei voi tietää milloin sattuu itse tarvitsemaan sitruunaa ja etikkaa – ja sitten hän luo katseen aallonmurtajalle. Näin myöhään siellä ei ole ketään, kalamiehetkin ovat lähteneet aikaa sitten. Vanha lauttalaituri, joka sijaitsee akvaariota vastapäätä, on kuin jokin muinainen, ruostuva koneisto. Sen hapertuvat tukipaalut ovat siimajalkaisten peitossa. Nousuveden aikaan siimajalkaisiin tarttuu merilevän haituvia, jotka kuivuvat vihertävänmustaksi peitteeksi, kun vesi taas laskee.

Tova astelee sään pieksämien lankkujen yli. Niin kuin aina, hänen parkkiruudultaan on täsmälleen kolmekymmentäkahdeksan askelta vanhalle lippukioskille.

Tova tähyilee vielä kerran, näkykö missään epäilyttäviä tyypejä, tarkistaa vetelehtiikö pitkien varjojen suojassa ketään. Hän painaa kämmenensä kioskin ikkunaruutuun, jota viistää vino särö kuin vanha arpi ihmisen poskessa. Sitten hän menee aallonmurtajalle, vakiopenkilleen. Se on lokin jätöksien täplittämä ja suolaveden pärskeistä liukas. Hän istuu, vetää hihansa ylös ja tarkastelee käsi-varren outoja pyöreitä imujälkiä – hän jo melkein odotti, että ne olisivat kadonneet. Mutta ei, siinä ne ovat. Hän tunustelee sormenpäällä niistä suurinta, joka hehkuu aivan ranteen kämmenpuolella. Se on suunnilleen hopeadollarin kokoinen. Kuinka pitkään rinkula näkyy iholla? Kehittykö siihen mustelma? Tova saa nykyään helposti mustelmia, ja rinkula on jo tummunut punaruskeaksi, kuin verestävä hiertymä. Jospa siitä jää pysyvä jälki. Hopeadollarin muotoinen arpi.

Sumu on hälvennyt – tuuli on puhaltanut sen sisämaahan, kohti vuoria. Etelän puolella on ankkurissa rahtilaiva. Sen runko ui syvällä konttien painosta, joita on lastattu kannelle kuin lasten rakennuspalikoita. Kuunsäteet leikkivät veden pinnalla kuin tuhansien kynttilöiden liekit. Tova sulkee silmänsä ja kuvittelee, että poika on pinnan alla ja polttaa kynttilää äitinsä iloksi. Erik. Hänen ainoa lapsensa.

1300. päiväni vankeudessa

RAVUT, SIMPUKAT, KATKARAVUT, sydänsimpukat, abaloni, kalat, kalojen mäti. Näistä koostuu jättiläistursaan ravinto, sanotaan altaani viereen kiinnitetyssä infotaulussa.

Meri on varmasti mainio ravintola. Kaikkia noita herkkuja, sen kuin valitset.

Entä mitä täällä tarjotaan? Makrillia, ruijanpallasta ja – ennen muuta – silliä. Silliä, silliä, aina vain silliä. Sillit ovat rumia, iljettäviä kalanräpäleitä. Niitä on takuulla tarjolla runsaasti siksi, että ne ovat niin halpoja. Ison altaan hait palkitaan apaattisuudestaan tuoreilla meriahvenilla, ja minä saan pakasteesta sulatettua silliä. Joskus jopa osittain jäistä. Siksi minun on otettava kohtalo omiin lonkeroihini silloin, kun himoitsen suuhuni tuoreen osterin nautinnollista limaisuutta tai kun haluan kokea taas sen napakan napsahduksen joka syntyy, kun nokkani murskaa ravun kuorineen, tai kun kaipaen merimakkaran maukasta, kiinteää lihaa.

Joskus vanginvartijani pudottavat minulle säälistä kampsimpukan – mikäli tarkoitus on houkutella minut yhteistyössä johonkin lääketieteelliseen toimenpiteeseen tai lahjoa minut leikkimään heidän säännöillään. Ja silloin tällöin Terry livauttaa minulle simpukan tai pari ihan muuten vain.

Olen tietenkin maistanut rapuja, simpukoita, sydänsimpukoita, katkarapuja ja abaloneja monet monituiset kerrat. Minun täytyy vain hankkia ne itse sulkemisajan jälkeen.

Kalan mäti on mainio välipala sekä ruuan ravintoarvon että gastronomisen mielihyvän puolesta.

Voisin laatia myös kolmannen listan: asioista, joita ihmisolennot halajavat mutta joita useimmat älyllisen elämän edustajat pitävät täysin syömäkelvottomina. Esimerkkinä joka ainoa tuote, joka aulan välipala-automaatissa on tarjolla.

Tänä iltana minua kuitenkin houkutteli uusi tuoksu. Makea, suolainen, täyteläinen. Löysin tuoksun aiheuttajan roskapöntöstä, missä tähteet olivat heppoisessa, valkoisessa pakkauksessa.

Se oli herkullista, mitä hyvänsä se olikin. Mutta jos minulla ei olisi ollut tuuria, se olisi voinut koitua turmiokseni.

Siivoojanainen. Hän pelasti minut.

KEKSEJÄ OMASTA KEITTIÖSTÄ

Neulootikkoja oli joskus seitsemän. Nyt heitä on neljä. Joka vuosi pöydän ääreen jää uusi tyhjä paikka.

»Hyvänen aika, Tova!» Mary Ann Minetti laskee teepannun ruokapöydälle ja tuijottaa Tovan kättä. Teepannun suojana on virkattu keltainen pannumyssy, luultavasti jonkun ryhmän jäsenen aikaansaannos niiltä ajoin kun Neulootikot vielä neuloivat jokaviikkoisilla lounaillaan. Pannumyssyn väri sointuu yhteen Mary Annin ohimolla kimaltavan keltaisen, strassikoristeisen hiussoljen kanssa, joka pitää kurissa hänen kellanruskeita kiharoitaan.

Janice Kim kaataa teetä mukiinsa ja silmäilee Tovan käsi-vartta. »Jotain allergiaa ehkä?» Oolongteen höyry samentaa hänen pyöreät silmälasinsa, ja hän riisuu ne nenältään ja pyyhkii t-paitansa helmaan. Tova epäilee, että t-paita kuuluu Janicen Timothy-pojalle, koska se on ainakin kolme numeroa liian suuri ja siihen on painettu sen Seattlessa sijaitsevan korealaisen kauppakeskuksen logo, jonka yhdestä ravintolasta Timothy osti osuuden muutama vuosi sitten.

»Ai tämä jälki vai?» Tova sanoo ja kiskoo villapuseron hihaa alemmas. »Ei tässä mitään.»

»Kävisit näyttämässä lääkärille.» Barb Vanderhoof lump-sauttaa teehensä kolmannen sokeripalan. Hänen lyhyeksi leikattu harmaa tukkansa on muotoiltu geelin avulla piikikkääksi – se on viime aikoina ollut hänen suosikkityylinsä.

Kun hän ensimmäisen kerran esiintyi tässä kampauksessa, hän vitsaili, että koska hänen nimensä Barb tarkoittaa piikkiä, on kaikin puolin sopivaa että Barbilla on piikit päässä, ja kaikki Neulootikot nauroivat. Tova kuvittelee – ties kuinka monennen kerran – millaista olisi tunnustella ystävän piikkikruunua. Pistäisikö se, niin kuin akvaarion merisiilit, vai lakoaisiko se hänen kosketuksestaan?

»Ei tässä mitään», Tova toistaa. Korvalehtiä alkaa kuumottaa.

»Annas kun minä kerron.» Barb juo kulauksen teetä ja jatkaa. »Sinähän tiedät meidän Andien? Tytöllä oli ihottumaa kun se tuli pääsiäisenä käymään. En siis itse nähnyt sitä – se oli vähän arassa paikassa, jos tajuat, mutta ei se silti ollut sen sortin ihottumaa jota tulee säädöttömästä käytöksestä. Ei, se oli vain ihottumaa. Oli miten oli, käskin tyttöä menemään ihotautilääkäriini vastaanotolle. Siinä vasta on ihana mies. Mutta meidän Andie on itsepäinen kuin mikä. Ihottuma vain pahenee, ja –»

Janice keskeyttää Barbin. »Kuule Tova, haluatko että Peter suosittelee jotakuta?» Janicen lääkärimies Peter Kim on jo eläkkeellä, mutta hänellä on hyvät suhteet ammattikuntaan.

»En minä mitään lääkäriä tarvitse.» Tova vääntää kasvonsa vaisuun hymyyn. »Töissä vain sattui pieni välikohtaus.»

»Töissä!»

»Välikohtaus!»

»Mitä siellä tapahtui?»

Tova vetää henkeä. Hän pystyy vieläkin aistimaan lonkeron ranteensa ympärillä. Jäljet olivat haalistuneet eilisestä, mutta ne erottuivat yhä tummina rinkuloina. Hän kiskoo taas hihaansa alemmas.

Pitäisikö muille kertoa?

"IHMISET. ENIMMÄKSEEN TE OLETTE
IKÄVYSTYTTÄVIÄ TUMPELOITA.
MUTTA JOSKUS TE OSAATTE OLLA MYÖS
MERKILLISEN FIKSUJA OLENTOJA."

Leskeksi jäänyt Tova Sullivan viettää yönsä Sowell Bayn akvaariossa lattioita mopaten. Hän on pitänyt itsensä puuhassa aina siitä lähtien, kun hänen 18-vuotias poikansa katosi Pugetinsalmella yli 30 vuotta sitten.

Lasin toiselta puolen Tovaa tarkkailee Marcellus, jättiläismustekala, joka näkee enemmän kuin antaa ymmärtää. Älykäs ja omapäinen otus ei pahemmin välitä ihmisistä, vangitsijoistaan. Vanhassa siivoojanaisessa on kuitenkin jotain, mikä saa mustekalan kaikki kolme sydäntä heltymään.

Kun vuosikymmenten takainen arvoitus Tovan pojan katoamisesta nousee pintaan, Marcellus ymmärtää tietävänsä jotain ratkaisevaa. Nyt hänen on hyödynnettävä kaikki lonkeronsa – ja kekseliäisyytensä – kertoakseen totuuden uudelle ystävälleen.

"Jos ihmisvihamielinen mustekala kuulostaa mielestäsi hauskalta, rakastat Van Peltin esikoisromaanin *Merkillisen fiksuja olentoja* on hurmaava teos... jossa on juuri sopiva määrä nokkeluutta ja viisautta."

WASHINGTON POST

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-51723-9